

הצפירה

HAZEFIRAH

מכתב עתי מדיני מדעי וספרותי יוצא לאור סדי יום ביומו.

ככל שורה קצרה או מקומה באותיות
פעמים 10 קא"מ ושורה רחבה 20 קא"מ
יתר על כ" פעמים חול לני ערך. במצבים
כלתי מתקבלים בתצורה אינם מושגים
לבעליהם. סעות סח"ל נקבל רק שטר
המלכות: סארק, סלאוין או סראנק
ולא שאם סארקען של ח"ל.
שכר נקדקדאונען בכל שורה 15 קא"מ
בקר חליפת אנדערשטע 25 קא"מ.

לשנת 6 רויב בלי חסלות, ועט חסלות
לשנת 8 רויב. לחצי שנה 4 רויב.
לרבע שנה 2 רויב. מחיר כל עלה
לשתיים 5 קא"מ.
ב ח ר ק ל א ר ק מ א ש כ נ 24 מארס
ב ק ס פ י ק 18 סלאוין. בשאר ארצות
90 פראנק. באסקוויק 6 דאללער.
חפץ ב ח ר ל ש נ ש ל ח ג' ג' עליו
שתי פעמים בשבוע ישיב בנד 10 רויב
לשנת או בחצור חסות לו בשבועי ח"ל.

ווארשע יום ה' כ"ח אדר ב' ותרנ"ד. Warszawa, dnia 24 Marca (5 Kwietnia) 1894 r. Варшава, 24 Марта (5 Апрель) 1894 г.

רויזת החמה ש' 5 מ' 35 שקיעת החמה ש' 6 מ' 37 אורך היום ש' 13 מינוט 2 סוף זמן בין השמשות ש' 7 מ' 17

אדרעסע רעדאקציא הצפירה קרועווסקא 49 ווארשע

קרית ספר

בינה בשיחת תלמידי חכמים (הבנת דברי חז"ל).

במס' צבא כתר (דף ע"ה ע"ב) מנינו מאמר בתים
והתום, וזה לשונו: „אמר ריש לקיש עתיד הקב"ה להוסיף על
„ירושלים חלף טפף גיבואות, חלף קפל מגדלים, חלף לינוי
„בירניות, חלף ושני טוטפראות". ופירש רש"י ז"ל בדה"מ
„אמר ר"ל ז"ל: ירושלים דהוי תלתא פרסי עתיד הקב"ה
להוסיף בה מגדלים בחלף פעמים כחשבון „קפל", וגיבואות
בחלף פעמים „טפף"; כל הני גמטריאות הן, והאי דהארץ
בסימנין כהאי גונא, הוינו משום דלשון הגון היה בעירם בלא
השבון, ויסד החשבון בתיבה המתפעלת. בדה"מ „חלף ושני
סילה" פירש: שנים וחלף פעמים בהשבון בגימטריא „סילה"
(כאן יש לשאול ולהתפלא: מפני מה נכתבה ונאמר כאן הנוספר
של „חלף ושנים" ולא סתם „חלף"?); בדה"מ „לינוי" פירש
רש"י: ג"כ גימטריא הוא, ובדה"מ „טוטפראות" פירש: קטנים
מבירניות (כונתו אשר טוטפראות הם ג"כ בעין בירניות, הוינו
בנינים גדולים, רק שהם קטנים ולא כ"כ גדולים מבירניות,
וזהו דבר שאי אפשר להולמו, כי לפי הנראה מדברי הירושלמי
שמציא הערוך ערך „טוטפראות" אין לזה השם שום שייכות עם
בנינים גדולים, כפי שאבאר להלן בארובה, ועוד שאינו ידוע

באיו לשון הוגת זה הכס על בנינים גדולים, יבפירוש רבנו גרסום מה"ג מבוחר זה המאמר ג"כ כדברי רש"י. אמנם בעלי התוספות בדה"מ "טפף גינולות" מפרשים: גינות שוות שבניות בנין שוה, שאין תוספות ומגדלת בזה זכיה, כמו הלך וטפף (ישעיה ג' ס"ז), וכמו מדה לא מחוקה ולא גדושה, שנקראת: טפופה (יומא דף מ"ח ע"א), עכ"ל, ודבריהם אלה תמוהים מאד, כי באמת המיבן מן "טפף" הוא כמו לך בלה"ק, כמו שפירש רש"י ז"ל בפירושו על ישעי' (עיי"ש) וכן במס' יומא מפרש רש"י "טפופות" לשון דבר לך בנוכה, כמו "טל דאעפת אטפוף (אבות פ"ג); ומגלן להכניס במלת "טפף" את המיבן מן "שוה", הלא אין שום ראיה ועד על זה (ותמיהני על החכם כ"י בן זאב שמביא באולה"ש שלו בס' טפף את פירוש בעלי התוס' ואיננו מזכיר כלל פירוש רש"י שהוא הנכון, כי עפ"י זה אפשר להסביר השם "טפף", שהונח על הילדים הקטנים שאין להם עוד תקומה בפני עומה, רק שהם לפים ותלויים על עזר וסעד של אומניהם בעין דבר הלך על פני המים שאין לו מעמד חזק¹) (ויתר הדברים מבוחרים בספרי מחקלה"ק הנמצא אהי בכתובים), ומלבד זה יש לתמוה על פירוש של בעלי התוס', מה הוא החלום והפלא שתהיינה בירושלים גינות שוות במדתן? הכי יש בזה איזה שבת ומעלה יתרה?

ובדה"מ "קפול מגדלים" פירשו בעלי התוס' ז"ל: "קפול

הן פמודין שוין למגדלים ובנין גבוה, כדאמור באגדת ויקרא: קפולות של ברזל וכו'". גם זה הפירוש איננו משפיק להמתיק בפיו את קעמן ותוכן של אלו הדברים.

על המאמרים "ליזוי בירניות" ו"שני טילה טוספרות" עברו בעלי התוס' בשחיקה, ומלבד פירוש רש"י לא נמצא שום באור מאיזה מפרש, כי כלם טובו והניחו זה המאמר כעין חידה שתומה שאין לפותרה, כי אם על דרך נסתר; ואולם גם דורשי רשומות ובעלי הקבלה הם כמחרישים וכמשיבי יד מלעסוק בזה המאמר, להכניס בו איזה סודות ורמזים, מלבד בס' הערוך ערך "טוספרות" יש איזה פירוש, אבל הוא משובש כ"כ משגגת המעתיקים עד שכמעט אין לרדת לסוף דעתו, והגם שאפשר לחקן כל אלה השניאות, מ"מ עוד לא יעלה בידינו פירוש הגון וראוי, כי מה שפירש תיבת "טוספרות" שהן שתי מלות,

¹ ועוד שתנוקות אלו על נד תנשאנה ונראות כאלו נפות על גב זרועות אומניהן, כמבוחר בדברי רש"י בפירוש תיבת "טפף" (ישעיה שס) שמביא דברי הגמרא, שהיתה ארוכה מהלכת בין שתי קצרות כדי שתהיה נראית נסה למעלה מהן.

„טע“ מוזנו שתיים, ותבת „פראות“ מוזנו בלשון פרכי כמו כנפים, ותלא לנו ההוראה של תיבה זו כמו „שתי כנפים“, איננו מוסכים כלל עם תוכן המאמר².

והנה צראותי שאין מי שיתן חופשה לזה המאמר, ואין מי שיחמול עליו להזיאו מכבלי הזרות והשממון, חפתי על כבוד חו"ל ובנסתי את מחני ללחום נגד דוברי עתק הסורעים פיהם להטיל מום ודופי באגדת חו"ל, ובגלל מאמר כזה יתגוללו ויתנסלו על אגדות אלה, ובגאות רוחם וסחף לבבם יחסאו דברים אשר לא כן, שנמצאו במאמרי חו"ל פטטיטי מילי בעלמא ודברים שאין להם שחר, ובטוה"י קמתי ואתעודד להסיר הלוט הלוט והמסכה הנסובה מעל זה המאמר הזר והנפלא, ולבי אומר לי, כי גאלתי אותו ממשואת נלח והולאתי אותו מאפלה לאורה לעין המזינים בעם המקנאים קנאת חו"ל ושמהים ומתימרים

בכבודם, ואקוה כי תלאה מזה שתי תועלות גדולות: האחת כי על ידי אולי תבוא חכמה בלב בני הנעורים מדורנו זה, לכל יתפשו עוד בזמנות אנשי און ויהדלי מלתעות בדברי סקר ולחשוב מחשבת סגול על אגדת חו"ל שנמצא בהם דברים של מה בכך, ושנית: שמחוך זה ידעו הכל ויבינו, כי מעולם לא הלעינו חו"ל בדברי מדע של ידיעות חיוניות, ונהפוך הוא, כי הם למדו אותנו להשכיל לדעת גם אלה הדברים, שהם נוגעים רק לידיעת דברי ימי עולם ותולדות קדמוניות, וגם נתנו מקום להכנים בדבריהם הידיעות הנדרשות לכל איש משכיל, למען יוכל להשיג ולהבין שיחת הכמים ודבורם גם בטניי העולם ופסרי תולדות האדם ופעולותיו הנשגבות.

(המשך יבוא) יעקב טשה מאירזאהן

² הערוך מביא ראיה מגמ' ירושלמי (כלאים הלכה ב') דאיתא שם „אמר רבי בא בר ממל: טטריאות שבכרמים (כ"א שבכרמים) אסור לטלטל תחתיהן מפני שהן סוף תקרה“. והנה בירושלמי שלפנינו הגירסא „טטרפליאות“, ושיון מה שאמר פירושנו בס' המשביר. אמנם נראה הדברים שהגירסא הנכונה היא כדעת הערוך „טטרפאות“, אבל לא מטעמיה, כי מה שייך המובן של שתי כנפים אל דברי הירושלמי שאומר מפני שהן סוף תקרה, ובאמת טעמה של תיבה זו הוא (כמו שיתבאר להלן) „שפה הקיוונה“ וסוף האחרון של איזה דבר, ולפי שיש סוכר לענין שכת פי תקרה יורד וקאתם, בא רבי בא להשמיענו שהלכה זו נוהגת רק באורך הקורה שהוא טטוי להאחיל, אבל לא על סופו של קצה הקורה שהוא יולא כשין זו מן הכותל, בזה אין שייך לומר „פי תקרה וכו'“, כי הגם שלענין טומאה יש גם בו דין אהל, להביא את הטומאה על כל דבר הגמלא, אפילו תחת חודו של סוף הקורה; מ"מ לפנין שכת, לענין פאה ולענין כלאים, בטנין דבר ששיתו ושמואו כשביל להאחיל, אבל לא פיו וחודו של סוף התקרה, כשהוא יולא מן כותל הכנין ומזוה לו.

כל שורה קצרה או סקטה באותיות
קטנות 10 קאפ' ושורה רחבה 20 קאפ'
והן על ג' קטנות ויהי ליהי ערך. מאחר
כליו סתקלים בתצורת אותם מושכים
לפליחום. סעות סתיל נקבל רק שור
המכות: טורק, סלאחין או פראג
ולא מאמם סארקען של חיל.

שכר עקרולאנקן בכל שורה 15 קאפ'
בעד חליפת אדריקסט 25 קאפ'.

הצפירה

HAZEFIRAH

מכתב עתי מדיני מדעי וספרותי יוצא לאור מדי יום ביומו

לשנה 6 רויב בלי הספלה, ועם הספלה
לשנה 8 רויב. לחצי שנה 4 רויב.
לרבע שנה 2 רויב. מחיר כל עתה
למחירים 5 קאפ'.

ב חוץ לארץ מאשכנז 84 גרוש
בספרות 15 גליון. כשאר גרעות
80 גרוש. באפריקה 8 ראלטור.
תוסף ב חוץ ל שפלה לוי ג' עליו
שלי קטנים בשבוע וישל בקר 10 רויב
לשנה או כחוד השנה לו בשפלה חיל.

Warszawa, 25 Marca (6 Kwietnia) 1894 r.   Warszawa, delo 25 Marca (6 Kwietnia) 1894 r.   ווארשע יום ו' כ"ט אדר ב' תרנ"ד

סוף זמן בין השמשות ש' 7 מינ' 19   אורך היום ש' 18 מינוט 6   שקיעת החמה ש' 6 מינ' 39   זריחת החמה ש' 5 מינ' 38

אדריקסט רעדאקציע הצפירה קרולעווסקא № 49 ווארשע

קרית ספר

בינה בשירת תלמידי חכמים (הנגת רברי חו"ל).

(חמשך סגליון 68)

ולפי שנודע לי כי הרבה מתופשי תורה, והם אלה
השרידיים שנשארו תמימים עם ד' ותורתו הק', אלה הם
מתרחקים מדעת עניינים כאלה שהם חוץ לארבע אמות של
הלכה, ונתוס לבס רוחם זרה לכל ידיעות חיזונויות, אי לזאת
יחלצני ההכרח להאריך במקום שאפשר לקצר, ואזיע בזה בהרחבת
דברים את הענין שהוא ידוע היטב גם לתלמידים המתחילים
להתלמד בבתי ספר של עממין.

וזכו מה שאפשר פה לסיכום שוחרי תוסיה, הלכים רק
כעומקה של הלכה:

שגור הוא צפי דוברי לזהות זנוחמי גאוס בלשונות העמים,
כי צשכנר הימים היו נמנאים שבעה דברים מפליחים שהם
הרהיבו את טין כל רואיהם ציפי גדלם ותפארתם, ומכונים
הם אצל בעלי לשון צשם "שבע פליחות עולם" (זיעכטן וועלט-
וואונדער), ואלה הם:

1) הפלא הראשון הם הסודאמידטן שבארץ מצרים,
והם בנינים גבוהים ורמים, אשר כשיא חסנם וגודל תפארתם

מסליחים את כל חכמי הבנאים, ויש דעות סגורות בטעמו ונמוקו של זה השם, קלתם אומרים שגזר מן השם „פיר“ (Pir) בלשון יון, שמוכנו „אש“ (פיוער), לפי שתכנית הבנין דומה כעין לבת אש, וקלתם אומרים שגזר מן תיבת „פיראמוע“ (Piramide), שמוכנו קרני השמש (זאנגענשטראהלען) יטן כי לדעמם השחמשו בבנינים האלה חוים בכוכבים למען יהבוגנו על מהלך השמש וכוכבי לבת, כעין שמתמשים עוד היום בגזרה שעות של כל המעלות (זאנגענאזערען).

כל מהסר הפיראמידען ארבעים הם, ועומדים על חמש מקומות בחמש חבורות, ואולם הפיראמידע המפורת ביותר שאת וביתר יופי על כל הנרותיה היא הפיראמידע הטומדת במקום הנקרא „גיא“ (Giza), ואנשי המקום קוראים אותו „ליגא“ (כי הם מחליפים במכתאם את אות גימ"ל לאות למ"ד), ויש חולקים על זה, כי תחת הפלא של פיראמידען הם הושבים לפלא את „מגדל המאור“ הנקרא בשם „סאהרוס“ או „סאהראס“, ומהותו ואיכותו של המגדל הזה יתבאר להלן, כי שם מקומו (ובא זכרו כאן להורות שיש חלוקי דעות בדברים הנחשבים במנין שבש הפליחות).

2) הפלא השני הם (לדעת קצת) החומות שהיו מקיפים את מדינת בבל, ויש מי שאינם הושבים את החומות האלה לפלא, והלכך מוניס את הפיראמידען לפלא אחד ואת מגדל המאור לפלא שני.

3) הפלא השלישי הוא לכל הדעות הגנות, שהיו נראות כמו לפות ותלויות באויר, וגם הן היו כמדינת בבל כעת שהיתה שרתי במדינות, וידועים הם בשם „הענגענדע או שוועבענדע גארטען“.

4) הפלא הרביעי הוא ההיכל של האלילה דיאנא שעמד בעיר הצירה עפהעזוס, והוא היה מאוכלל מאד ביסיו והדרו.
5) הפלא החמישי הוא הללם הגדול של האליל יוסיטער שהיה עומד על הר אלימס.

6) הפלא השישי היה בנין נאה ומפואר שנקרא בשם „מאוזולטאוס“ (Mausoleum), והוא נבנה למלכת קבר לשם ולזכרון של אחי המלכה ארטעמיוזא (והיא היא האלילה דיאנא שנקראת אלל היונים בשם ארטעמיוזא), והיא נשאת לאחיה הג"ל לאשה, ולכבודה עסקו בבנין קברו של אחיה המת כל גדולי חכמי הבנין ועמלו בו לפארו ולהאדירו בכל מיני יופי.

7) הפלא השני הוא הלם הגדול של האליל אפאלא
 שטמד על האי רהאדוס. גבהו היה שבעים אמות, וצין שתי
 רגליו שטמדו על שני האלי האי משני לדי היס היו עזרות
 האמות, והלם הזה ידוע בשם "קאלאם של האי רהאדוס"
 (Koloss zu Rhodos).

אמנם כראין יותר דברו אלה שחולקים על מי שמונה
 את שני הלמים כשתי פליאות, כי איך יתכן לחשוב שני דברים
 שהיו שוים במתכונתם ובלציונם, במהותם ואיכותם, לשני דברים
 שמשוררים פלא ותמהון בערך שזה הלא כל מי שראה את
 אחד מהם, את הלם של יופיטער (Ne 5) או הלם של אפאלא
 (Ne 7), לא הוסיף לשוב להתפלא כל כך על הלם השני,
 ולפיכך הם מוציאים מן המנין את אחד מהם, ותחתיו הם
 מכניסים את הפלא של ההיכל המהשתע שנקרא בשם "לאבירינט",
 שהיה ג"כ במזרים העליונה ממפל לים מעריו (Möris), והוא
 היה ארמון מפואר מאד, שנחללו נמלאו שלשת אלפים חדרים
 מרווחים, וכל החדרים האלה עם אולמיהם ומצואיהם היו
 מקופלים ומקובכים זה בתוך זה, כעין קו עגול אשר קצהו
 האחד מקטל ומקיף כמה פעמים על קצהו השני שבאמצעתו
 (שפיראלסטרמיג), באופן נפלא כזה, עד אשר כל מי שבא אל
 תוך הארמון הזה היה כבוק ותועה בו כל ימי חייו, כי קצרה
 יד בינה למצוא מקום היציאה.

ועתה אחרו שידענו את כל אלה נקל לנו להבין כינת
 החימרא של רים לקיט על צוריה, כי רצה לתת לנו ציור נפלא
 מגודל היופי וההדר של ירוסלים העתידה להבנות לימות המשיח,
 ואומר שתהיה בנויה כעיר שחוכרה לה יחדו כל מיני הוד שהוא
 תאנה לעינים, וע"כ תהא מכלל יופי גם בכמה דברים מן
 שבע פליאות הנ"ל. אמנם לא מלא לנכון לתשוב את הפליאות
 האלה שנעשו לשם הלולים אלמים ותועבות העמים, כי מה מקום
 לאלה ההבלים והסקוטים צהר הקדש בירושלים? הן או הלא
 יעקרו וישמדו כל התועבות האלה, לא יזכרו ולא יפקדו ולא

ישלו על לב לעולמי עולמים, וא"כ לאיזה לורך יתקיימו ויתחדשו?
 האם צדציל שיהיו למזכרת הון? אמתמה! מפני טעם זה חשב
 ריש לקיש רק ארבע מהשבע פליאות, ואלה הם:
 (1) "טפף גינאות" (שוטצענדע גארטען) (כמבואר
 3 (מא).

(2) "קטל מגדלים" היינו הלאצירינט (מגדל המתעה)
 (כמבואר לפיל סוף 7 №) (כי המוכן מן "קפל" הוא בל"א
 "פערזויקטלט"), כמה דאיתא במס' שבת (דף קי"ג ע"א)
 "מקפלין את הכלים" שענינו ידוע לכל (לוצאממענוויקלטן), וכל
 דבר המוכך והנפעל נקרא ג"כ "קפול".
 (סוף יבוא) יעקב משה מאירזאהן.

Nr. 71

שכר מודעות

מכל שורה קצרה או מקוטה באותות
 פעמים 10 קאס' ושורה רחבה 20 קאס'
 ותר על ג' מקטיו וזל לוי ערך. באמרים
 בלתי מחקליים בתצפירה אינם מושכים
 לכעליהם. סעות סחיל נקפל רק שער
 חסכות: סודק, סליון או פראנק
 ולא מאסס סארקען של חיל.

שכר נקראלאמען בכל שורה 10 קאס'
 בעד חליפת אודרעסע 25 קאס'.

הצפירה

HAZEFIRAH

מכתב עתי מדיני מדעי וספרותי

יוצא לאור מדי יום ביומו

קצת העשרים ואחת

מחירה

לשנה 6 ריבלי השלוח, ועם השלוח
 לשנה 8 ריבלי. לחצי שנה 4 ריבלי.
 לרבע שנה 2 ריבלי. מחיר כל עולה
 לאחרי 5 קאס'.

בחוץ לארץ מאשכנז 24 מארג
 בעסטרוין 15 פלורין. בשאר ארצות
 30 פראנק. באמעריקא 9 דאללאר.

החפץ ברו"ל שנשלח לו ג' קלמט
 שתי פעמים בשבוע וישו בעד 10 ריבלי
 לשנה או כמחיר השנה לו בשטריו חיל.

Warszawa, 27 Marza (8 April) 1894 r.

Warszawa, dnia 27 Marza (8 Kwietnia) 1894 r.

ווארשא יום א' ב' ניסן התרנ"ד

סוף זמן בין השמשות ש' 7 מינ' 23

אורך חוקים ש' 18 מינוט 14

שקיעת החמה ש' 6 מינ' 43

ורדת החמה ש' 5 מינ' 20

אדרעסע רעדאקציא הצפירה קרולעווסקא 49 № ווארשא

קריית ספר

בינת בשיית תלמידי חכמים (הבנת דברי חז"ל).

(סיף בגליון 70)

(3) "ליזו צורניות" כינה על מגדל הפיראמידע שזומדת במקום הקרא "ליזא" (כמבואר Ne 1); והפלא הרביעי הוא מגדל המזיר, שנקרא פהארוס; וקרוב לשמוע, שבתהלה נקרא זה המגדל בשם, "סטפראות" סטפראות, וברבות הימים הבמיטו את המלה "סט"; ולפי בזה השם נאמר כלשון יון, העתיק אותו בעל המאמר ללשון הקודש בשתי אלו התיבות "שני טילה", מטעם שאבחר להלן, והוא "ו של וטני הוא ללא לורך 1".

אמנם עיד נשאר לפנינו להקור לדעת מה הוא ההוראה של השם "סטפראות" לדעת בעל המאמר, ומפני מה הרגמה בלה"ק בשם "שני טילה"? ואומר: כל יודעי שפה ולשון נכוכו בהוראת השם "פהארוס", כי נשתכה מהם פירושה; יש אומרים שהמגדל נקרא בזה השם, לפי שכושר בו אש תמיד, ואש כלשון יון נקרא "היר" (כמבואר לעיל); ועל כן קוראים עוד היום בשם "פהארוס" את כל המגדלים המזירים לשיברי ארמות ימים. אמנם אהרית אומרים, שכן היה שם האזי, שעליו עמד זה המגדל, והוא נקרא על שם אותו האזי, ואין בפייהם

מענה, מאיזה טעם נקרא האזי בזה השם. ומאחר שאין לנו דבר ברור בזה, הרשות בידינו להחליט שהגבון הוא, אשר המגדל נקרא בזה השם פהארוס משני טעמים: מטעם המבואר לעיל, וגם מטעם השיקרי, שתיבה זו היא דומה במונטאה לתיבת "פארטיס" Portus, שמוצאה "חוף הים" גם "שפת הים".

(1) ונראה בעיני שמה שחפס בעל המאמר את המשפר "חלף" הוא בשביל שרצה לרמוז אל התיבה "פלא" כשהיא נקראת למסרע; וכעין זה מנינו שדרשו חז"ל על הכתיב "שמנה פשר ושלש מאות" (ברא"ש י"ד 14). שמרמו לשם אליעזר, שמשפרו עולה כך, והרבה רמזים כאלה יש בדברי חז"ל.

ולפי שזה המגדל נעשה להיות מאיר ובה ליורדי הים בחיות, כשכיל סיכירו וידעו את המצוא של החוף, למען שלא יבטלו באבני נגף ובלורי מכשול (קליפטון), שהם מנלחים לרוב בקרבת החוף; על כן הטיבו את אשר קראו את המגדל בשם זה שמורה על מהותו: שהוא מאיר את החוף; ואפשר לומר אשר בראשונה הוסיפו עוד את המלה "עט", לפי שמלה זו הנכחה "ראש", והנה זה המגדל שטמד על ראש הר נבזה ותלול החופה ומגין על החוף של אלכסנדריה, היה מכינה בשם ראש של החוף ("שפיטלעט דעם פארטעם" האפטענ-שפיטלעט) ².

אמנם מדברי הירושלמי (נוס' כללים) שהבאתי לעיל (כפי הנוסחא של הערוך) יש להוכיח אשר לא לבד ראש החוף, רק גם ראש החד של שפת התקרה החילוה, היינו וזו היוצא מן הכותל, נקרא ג"כ בשם "טטפראות"; ומה נראה אשר כל קן, סוף, אחרית, גם שפה, מכונים בשם "פארטום" (ויכול להיות שהשם "בארד" גם "בארט" שמוכנס בלשון גרפת וגם בל' אשכנז "שפת האניה" וגם שפת הנגד, מילאם מן השם פארטום, וכדומה לו כי בירושלמי גריך להקרא "טטפרא", והוא (דיא ענדענדע שפיטלעט); ולפי השערתו זו יתבאר לנו בטוב קעם

חרגומו של בעל המאמר שהעתיק חיבת "טטפראית" בלשון "שני סילה", כי "שן" מובנו כמו "טט" שמורה "ראש" וגם "שן", כי כן מלינו "שן סלע" (ש"א י"ד 4) גם (חיוב ל"ט 28). שמוכנו ראשו החד של הסלע (ולדעתי המוכן מן "היכלי שן" (תהלים מ"ח 9) הוא ג"כ מן ההיכלים שראשם חד ("שן דען שפיטלעטן פאלעסטען"), וכמו כן "במגדל השן" (ש"ש זי"ג 5). מובנו ראשו החד של המגדל, כי כן עד היום עושין לנו של המגדלים וההיכלות ראש חד וזקיף).

והנה בכמה מקומות משתמשים הו"ל בלשון "סילה", על משמעות של "קן" "סוף" "ואחרית", כמו "שלהי דקייטא" "שלהי דפרקא"; וכן נקראים שפות הכלים התחונות בשם "סוליס", ושפת הנגד של מטה נקרא גם בכתיב קידש, בשם "שולי המעיל" "שוליו"; וכמו כן היא המוכן מן פסוק "עד כי יבוא סילה" סירובו עד כי יבוא קן ואחרית הימים (שהם תוארים בכ"מ לימות המשיח), ומשום הכי שפיר תרגם אינקלוס "עד דיתי משיחא (ובהגם עמלו כל המפרשים בבאור זה המקרא) ³.

וכיון שהמושג מן פהארום, או "פארטום" הוא כולל ג"כ סוף קן ואחרית, ע"כ שפיר העתיק אחי בעל המאמר בלשון "סילה" (ודע אשר חיבת "פאלעטע" "Pointe" בלשון גרפת,

סיה כמעט במובנו אל „בני שילה“ לסי באורי הג"ל, כי פירושן בלשון אשכנז „דיח שפיטלעג-סחילע איונטר ואכטע“). וכן תיבת „טנד-ליועק“ כל אש' הוראתה קן תכליתו של איזה דבר ודומה במקלת אל תיבן כונתי בכיבורי על בני שילה.

ועיקר תכליתו של זה המאמר, הוא כיומו במה שמסים אותו, אשר בא להמליך לנו במתק שסתותיו ובשיחתו הנעימה שלקן ולאחרית הימים, תהינה בירושלים עיר הקודש בעין מגדלות המחירות, שיאירו לכל יושבי תבל למען לא יתשו עוד אחרי התוהו וההבל, ולמען שידעו ויכירו נתיבות אל-מות, בכדי להגיע אל החוף של המיים הנלחיים והאוקר האמתי, כמו שאמר הנביא „והלכו ניים לאורך“, ופוד באמר „ונשא גם לנזים“, שזה דומה ממס מגדל המחיר את החוף, למען יגיעו אליו עוברי ארחות ימים, ולמען יגישו גם מכל ענבם ורגזם ולא יוסיפו לדאבה עוד, כן ירים ד' גם בירושלים לאסוף אליו כל תושבי רוח, ולהאיר מחשבי לבם, וכולהו אמרו שה אחד: לבו ונלכה באור ד' אמן.

יעקב משה באירזאהן.

²) וכמו כן מכונה החוף שמדינת אפריקה בשם „קאס דער גויטען האשפמונג“ (ראש תקוה טובה) על שם ההרים החוסים על זה החוף, לכל ישלשו זו רוחות סיעה וסער; גם במדינת גרענלאנד גמלא חוף הנקרא „שפיטל-בערגען“, ע"ש ראשי ההרים הסובבים את החוף.

³) ולפי שלא באמר „קן הימין“ כמו שנאמר בדניאל, אז „אחרית הימים“, ע"כ מלאו הו"ל מקום לדרוש השם „שילה“ כמו „כי לו“, אבל באמת מובנו „סיף וקן“; ולדעת גם השם „שלוה“ והפעל „שלו“ מורים: על מי שהגיע אל קן תכליתו וסוף חפצו („דער זיין זיעל עררייבטע“), כי בלש' אשכנז יתורגם „שילה“ „ענדע“ „שלוס“ „זיעל“; ומהנכון לתרגם השם „שלוה“ „זיפריעדענהייט“; ולפי זה יאות והגון השם „שילה“ על ימות המשיח, כי אז יהיה סיף וקן לכל תלמות בני אדם, ויגיעו אל קן תכליתם וימי השלוה הגלית.